



STORTINGET

Innst. 213 L

(2019–2020)

Innstilling til Stortinget
frå justiskomiteen

Prop. 11 LS (2019–2020)

Innstilling frå justiskomiteen om Endringer i vegfraktloven mv. (elektroniske fraktbrev)

Til Stortinget

Samandrag

I proposisjonen ber regjeringen om samtykke til ratifikasjon av tilleggsprotokoll 20. februar 2008 om elektroniske fraktbrev (eCMR) til Genève-konvensjonen 19. mai 1956 om fraktavtaler ved internasjonal godsbefordring på veg (CMR). Det fremmes også forslag om endringer i vegfraktloven for å gjennomføre eCMR i norsk rett og for å gjøre loven mer teknologinøytral.

I denne innstillingen behandles lovforslaget. Det vises til egen innstilling om ratifikasjonen av tilleggsprotokollen.

Ved grensekryssende frakt av gods bidrar like regler om fraktbrev mellom statene til å lette den internasjonale handelen, forbedre kontrollmulighetene med næringen og ivareta hensynet til rettferdig konkurranse. Bruk av papirbaserte fraktbrev er utbredt ved internasjonal godsbefordring på vei. Dette skyldes hovedsakelig at CMR-konvensjonen krever at fraktbrev skal utstedes ved slik godsbefordring. Konvensjonsteksten fra 1956 tar naturlig nok ikke høyde for den eksplosive teknologiske samfunnsutviklingen de siste tiårene. Selv om digitaliseringen har muliggjort fraktbrev i elektronisk format, forutsetter CMR-konvensjonen at fraktbrevene skal utferdiges på papir og i flere eksemplarer. Vegfraktloven gjennomfører CMR-konvensjonen i norsk rett og forutsetter også at det benyttes papirbaserte fraktbrev ved internasjonal godsbefordring.

Ved innenriks godsbefordring er stillingen noe annerledes. Vegfraktlovens hovedregel er at det skal benyttes papirbaserte fraktbrev, men ettersom CMR-konvensjonen ikke gjelder ved innenriks godsbefordring, har lovgiver åpnet for forholdsvis omfattende unntak. Blant annet kan bruk av fraktbrev unnlates dersom partene er enige om det. Etter det departementet erfarer, benytter flere næringsdrivende i dag elektroniske fraktbrev. Det antas at slike fraktbrev ikke kan anses som fraktbrev i vegfraktlovens forstand, og lovens regler om virkninger av fraktbrev får dermed ikke anvendelse i disse tilfellene.

Fordelene ved like regler om bruk av fraktbrev mellom konvensjonsstatene gjør seg trolig i enda større grad gjeldende ved elektroniske fraktbrev. Elektroniske fraktbrev antas å kunne gi økt kontroll og overvåkning av gods under transport, økt sporbarhet av senere endringer i fraktbrevet, mer nøyaktige opplysninger og et sikrere grunnlag for å identifisere partene gjennom regler om elektronisk signatur. Dette kan igjen gi et bedre kontrollgrunnlag med næringen og føre til en mer rettferdig konkurransesituasjon. Andre fordeler med elektroniske fraktbrev er hurtigere administrering av fraktbrev, bortfall av papirhåndtering, raskere fakturering, sammenkobling med annen elektronisk informasjon og mindre sannsynlighet for at fraktbrevet mistes. Ettersom bruk av elektroniske fraktbrev etter forslaget i proposisjonen her skal være frivillig, er det vanskelig å se vesentlige ulemper med at partene får denne muligheten. Aktørene som ønsker å ta i bruk elektroniske fraktbrev, må riktignok, innenfor regelverkets rammer, etablere systemer og rutiner for dette. Dette skiller seg likevel ikke fra andre samfunnsområder der det åpnes for digitalisering.

I denne proposisjonen foreslås eCMR ratifisert og gjennomført ved endringer i vegfraktkloven. Forslaget vil innebære at elektroniske fraktbrev blir et frivillig og fullverdig alternativ til papirbaserte fraktbrev. Det foreslås at et elektronisk fraktbrev som er utferdiget i riket, anses undertegnet når det er signert med en pålitelig elektronisk signatur som sikrer at den er knyttet til det elektroniske fraktbrevet. Regler om hva som skal anses som en pålitelig elektronisk signatur, og om andre tillatte metoder for elektronisk autentisering, kan gis i forskrift. Lovteknisk foreslås eCMR gjennomført i en ny § 8 a i vegfraktkloven, som regulerer enkelte sider ved elektroniske fraktbrev ved innenriks og internasjonal godsbehandling på vei. Videre foreslås det visse tilpasninger for å gjøre lovens gjeldende bestemmelser teknologinøytrale.

I tillegg til de foreslåtte endringene i vegfraktkloven foreslås det å rette en inkurie i sjøloven § 430.

Departementet antar at bruk av elektroniske fraktbrev vil gi positive økonomiske og administrative effekter både i og utenfor veitransportnæringen. Det er vanskelig å se nevneverdige ulemper for private aktører ved at det tilrettelegges for elektroniske fraktbrev, ettersom forslaget bygger på frivillighet. Departementet legger til grunn at partene i en frakttavtale kun vil benytte elektroniske fraktbrev dersom de anser at slike fraktbrev gir en positiv merverdi. Det antas at fordelene vil være størst ved internasjonal godsbehandling, da elektroniske løsninger allerede til en viss grad er i bruk ved innenriks behandling.

For det offentlige antar departementet at elektroniske fraktbrev ikke vil medføre økte kostnader eller administrative byrder.

Merknader frå komiteen

Komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Zaineb Al-Samarai, leiaren Lene Vågslid og Maria Aasen-Svensrud, frå Høgre, Ingunn Foss, Peter Frølich og Frida Melvær, frå Framstegspartiet, Per-Willy Amundsen og Kari Kjønnaas Kjos, frå Senterpartiet, Jenny Klinge og Emilie Enger Mehl, frå Sosialistisk Venstreparti, Solveig Skaugvoll Foss, og frå Venstre, Solveig Schytz, viser til Prop. 11 LS (2019–2020) og eiga innstilling om ratifikasjon av tilleggsprotokollen. Komiteen har ingen merknader til lovendringane.

Tilråding frå komiteen

Tilrådinga frå komiteen vert fremja av ein samla komité.

Komiteen viser til proposisjonen og til det som

står ovanfor, og rår Stortinget til å gjere slikt

vedtak til lov

om endringer i vegfraktkloven mv. (elektroniske fraktbrev)

I

I lov 20. desember 1974 nr. 68 om vegfrakttavtaler gjøres følgende endringer:

I kapittel III skal overskriften foran § 7 lyde:

Fraktbrev.

§ 7 annet og tredje ledd skal lyde:

Avtalen er gyldig og undergitt loven her, selv om fraktbrev ikke er *utferdiget* eller ikke har det foreskrevne innhold.

Skal godset lastes på flere kjøretøyer, eller dreier det seg om ulike godsslag eller atskilte partier, kan avsenderen eller fraktføreren kreve *utferdiget* særskilt fraktbrev for hvert kjøretøy, godsslag eller parti.

§ 8 skal lyde:

Ved internasjonal befordring *utferdiges* fraktbrevet i tre original-eksemplar og undertegnes av avsenderen og fraktføreren. Det første eksemplar leveres avsenderen, det annet følger godset og det tredje beholdes av fraktføreren.

Ved innenriks befordring skal fraktbrev i tilfelle *utferdiges* i flere eksemplar dersom avsenderen eller fraktføreren krever det. Fraktbrevet skal undertegnes av fraktføreren. Ett eksemplar skal leveres avsenderen.

Utferdiges fraktbrevet her i riket, kan underskrift på fraktbrevet være trykt eller erstattet med stempel. Ellers gjelder i så måte loven i det land der fraktbrevet *utferdiges*.

Overskriften Fraktbrevets innhold foran § 9 oppheves.

Ny § 8 a skal lyde:

Ved avtale om bruk av elektronisk fraktbrev skal tilgang til opplysningene i det elektroniske fraktbrevet ha samme rettsvirkning som det å inneha et eksemplar av et fraktbrev på papir. Avsenderen kan likevel kreve at fraktføreren utsteder kvittering for varene og gir all informasjon som er nødvendig for å få tilgang til opplysningene i det elektroniske fraktbrevet og for å identifisere forsendelsen. Et elektronisk fraktbrev anses levert når mottakeren har fått tilgang til opplysningene i det.

Et elektronisk fraktbrev som er utferdiget i riket, anses undertegnet når det er signert med en pålitelig elektronisk signatur som sikrer at den er knyttet til det elektroniske fraktbrevet. Departementet kan i forskrift gi regler om hva som skal anses som en pålitelig elektronisk signatur, og om andre tillatte metoder for elektronisk autentisering.

Ellers gjelder reglene i den staten fraktbrevet er utferdiget, såfremt denne staten er tilsluttet tilleggsprotokoll 20. februar 2008 om elektroniske fraktbrev til Genève-konvensjonen 19. mai 1956 om fraktavtaler ved internasjonal godsbeholdning på veg.

Elektroniske fraktbrev skal utferdiges slik at fraktbrevets originale innhold bevares, samtidig som enhver senere endring kan spores. Partene skal innta i fraktbrevet en avtalt fremgangsmåte for bruk av elektroniske fraktbrev i samsvar med reglene i denne loven og som dessuten ivaretar fraktbrevets egenart og innholdets integritet.

§ 9 første ledd innledningen skal lyde:

Utferdiges fraktbrev ved innenriks befordring, skal dette inneholde opplysning om:

Overskriften Ansvar for fraktbrevets innhold foran § 11 oppheves.

§ 12 første til tredje ledd skal lyde:

Er fraktbrevet *utferdiget*, skal fraktføreren ved overtakelsen av godset undersøke om opplysninger i fraktbrevet om stykketall, merker og nummer er riktige. Kan dette ikke med rimelige midler gjøres, eller er det grunn til å dra opplysningenes riktighet i tvil, skal han føre grunnlagt forbehold inn i fraktbrevet.

Fraktføreren skal også undersøke godsets og pakningens synlige tilstand og i tilfelle grunngi de forbehold han tar inn i fraktbrevet. Er det ved innenriks befordring ikke *utferdiget* fraktbrev, skal fraktføreren, for så vidt forholdene ikke tilsier annet, undersøke godsets og pakningens synlige tilstand og underrette avsenderen om de forbehold han finner å måtte ta.

Forbehold som nevnt i første og annet ledd binder ikke avsenderen, med mindre han uttrykkelig har godkjent dem i fraktbrevet eller ved innenriks befordring når fraktbrev ikke er *utferdiget* i annen uttrykkelig erklæring.

§ 17 annet og tredje ledd skal lyde:

Avsenderens råderett opphører når mottakeren gjør bruk av sin rett etter § 20 første ledd eller, ved internasjonal befordring, når det annet eksemplar av fraktbrevet *leveres* til ham. Fra da av skal fraktføreren rette seg etter mottakerens påbud.

Retten til å rå over godset tilkommer likevel mottakeren allerede fra det tidspunkt da fraktbrev utferdiges, dersom avsenderen *inntar bestemmelse* om dette i fraktbrevet.

§ 18 fjerde ledd skal lyde:

Ved internasjonal befordring må avsender eller, i tilfelle som nevnt i § 17 tredje ledd, mottaker som vil utøve sin rett til å rå over godset, *framvise* det første eksemplar av fraktbrevet påført de nye forholdsordrer.

§ 19 skal lyde:

Unnlater fraktføreren å etterkomme forholdsordre som han etter §§ 17 og 18 plikter å følge, eller etterkommer han ved internasjonal befordring slik ordre uten å kreve *framvist* det første eksemplar av fraktbrevet, blir han ansvarlig for skade som derved voldes.

§ 20 første og annet ledd skal lyde:

Når godset er kommet til bestemmelsesstedet, kan mottakeren kreve at fraktføreren mot kvittering utleverer godset, samt ved internasjonal befordring *leverer* det annet eksemplar av fraktbrevet. Fastslås det at godset er gått tapt, eller er det ikke kommet fram ved utløpet av den frist som er nevnt i § 27 annet ledd, kan mottakeren i eget navn gjøre gjeldende de rettigheter som følger av fraktavtalen.

Ved innenriks befordring har mottakeren rett til å få *levert* fraktbrevseksemplar som er *utferdiget* til ham.

§ 23 første ledd skal lyde:

Foreligger det etter godsets framkomst til bestemmelsesstedet, hindring for utlevering, skal fraktføreren innhente forholdsordre fra avsenderen. Nekter mottakeren ved internasjonal befordring å ta imot godset, kan avsenderen rå over det uten å *framvise* det første eksemplar av fraktbrevet.

II

I lov 24. juni 1994 nr. 39 om sjøfarten skal § 430 første ledd innledningen lyde:

Reglene i §§ 411 til 417, § 418 d, §§ 419 til 429 og § 501 første ledd nr. 4 til 6 kan ikke ved forhåndsavtale fravikes til skade for passasjerene.

III

1. Endringene i del I gjelder fra den tid Kongen bestemmer.
2. Endringene i del II trer i kraft straks.
3. Endringene i del I gjelder bare for avtaler om elektroniske fraktbrev som inngås etter at loven har trådt i kraft. Departementet kan gi nærmere overgangsregler.

Oslo, i justiskomiteen, den 24. mars 2020

Lene Vågslid

leiar

Jenny Klinge

ordførar

